

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Vrijdags 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 9 Mei 1915. N°. 1946.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentie: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

„Hij moet als Koning heerschen“

[HEMELVAART 1913].

Want hij moet als Koning heerschen, tot dat Hij alle vijanden onder zijne voeten zal gelegd hebben.
1 Corinthië 15 : 25.

Jezus ten hemel opvaren in glorie had in het midden der week plaats. Vandaar dat er geen stille Sabbathdag aan kon gewijd worden. En zoo is de heugenis der herdenking van Jezus' hemelvaart op een weekdag gesteld, en daardoor kerkelijk niet in betekenis tot haar recht gekomen. Te minder, daar vereenigingen voor haar Jaarsaamkomsten gretig juist van dezen feestdag als eersten Vrijdag, profiteeren. Toch mag ons dit nimmer verledenen, om het gewicht van Jezus hemelvaart, gelijk maar al te vaak geschied is, te onderschatten. De hemelvaart van den Christus blijft toch de dag van zijn troonsbeklimming. Hij voer op, om, gelijk de apostel het betuigt, van nu af te zitten aan Gods rechterhand en, van uit die plaats der hoogste eere, als Koning te heerschen. Niet dus om zijn Koningschap nog pas in te wachten als straks de Voleinding naderen zou, neen, maar om terstond na zijn zittingnemen aan des Vaders rechterhand den Koningscepter der beheersching te ontvangen, en van die ure af een heerschappij uit te oefenen, die alle macht en majesteit van den machtigsten heerscher op aarde zeer verre te boven ging. Zelfs wordt ons met nadruk betuigt, dat het einde niet kan naderen, dan nadat Jezus vooraf zal te niet gedaan hebben alle aardse demonische macht, en alle heerschappij en kracht, die vijandig tegen den almachtigen God is opgetreden. Van daar dat zijn Koningschap moet voortduren, tot dat de laatste strijd volstreken zal zijn, en de Vader alle vijanden onder zijn voeten zal gelegd hebben, tot ten laatste ook de Dood, als allerlaatste vijand, Gode zal zijn onderworpen. Alles, zonder uitzondering, alle creaturen van wat orde ook, dus ook geheel de wereld der Engelen en der menschen, is van de ure van Jezus hemelvaart af onder hem gesteld. Niets is aan zijn macht onttrokken. Iets wat zoover doorgaat, dat de apostel er opzettelijk bijvoegt, dat waar God zegt, dat alle dingen aan den nu gekroonden Messias onderworpen zijn, hierop slechts één geheel natuurlijke uitzondering blijft te maken. Deze namelijk, dat de Vader in die onderwerping niet deelt. De Vader die alle schepsel onder den scepter van den Middelaar heeft geplaatst, blijft zelf er natuurlijk buiten. Doch voor het overige is den Middelaar door zijn hemelvaart een macht toegekomen, die de heerschappij over al 't creatuurlijke in zich sluit, en door niets in onze voorstelling mag worden beperkt. Die Koninklijke heerschappij van den Middelaar is geïntendeerd in zijn Vleeschwording en in zijn sterven op Golgotha. „In gedaante geworden als een mensch, heeft hij zich zelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot in den dood des Kruises“. En dan volgt er in het apostolisch getuigenis: „Daarom heeft hem ook God uitermate zeer verhoogd, en heeft hem een naam gegeven, welke is boven allen naam, opdat in zijn naam zich buigen zou alle knie, in den hemel, op de aarde, en onder de aarde, en dat alle tong belijden zou, dat Jezus Christus de Heere is, d.w.z., de Opperheer en Gebieder, en zulks al tot verheerlijking van God Drieëenig.“

En zelfs, al laat men voor een oogenblik dit sterke apostolisch getuigenis rusten, is het niet de Christus zelf, die voor hij opvoer, aan wie om hem stonden, betuigde: „Mij is gegeven alle macht in den hemel en op de aarde“. En betuigde hij niet in zijn heilig gebed, eer hij Gethsemané inging: „Vader, gelijk Gij uw Zoon macht gegeven hebt over alle vleesch, opdat al wat Gij hem gegeven hebt, hij hun het eeuwige leven geve“. Juist datgene wat reeds Johannes de Dooper uitriep: „De Vader heeft den Zoon lief en heeft alle dingen in zijn hand gegeven“. Altoos weer dezelfde gedachte van een alles te boven gaande macht en heerschappij, die den Middelaar is toebedeeld. Het is de Vader, die den Christus uit den dood heeft opgewekt, en hem gezet heeft tot zijn rechterhand in den hemel, en zulks wel: „Verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst, en heeft alle dingen zijn voeten onderworpen“. Altoos weer, in wat vorm gewijfd ook, de beziende gedachte, die in Hebr. 1 : 3 aldus is uitgedrukt: „Die is het afschijnsel zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld van Gods zelfstandigheid,

en alle dingen draagt door het woord zijner kracht, gelijk hij nu, na de reinigmaking onzer zonden door zich zelf te weeg te hebben gebracht, gezeten is aan de rechterhand van de Majesteit in de hoogste hemelen“. Altijd weer het invulling gaan van de Profetie uit den tweeden Psalm, toen tot hem gezegd was: „Gij zijt mijn Zoon. Heden heb ik u gegeneerd“. Zoo wordt in uitdrukkingen, die de kracht der taal doen uitkomen, telkens en op alle manier steeds weer die ene, alles beheerschende gedachte naar voren geschoven, dat de Christus niet slechts ten hemel opvoer, omdat op deze aarde, gelijk ze er toen aan toe lag, geen plaats meer voor hem was te vinden, maar inging in de hooge sfeer der Majesteit, om daar het loon te ontvangen voor zijn Vleeschwording en zijn Verzoeningswerk. Naar de mate der vernedering in de Kribbe en aan het Kruis, komt nu de verhooging in eere en glorie daarboven. Een verheerlijking niet maar als een glorie der engelen en der aartsengelen, der patriarchen en profeten, van Mozes en Elia, maar een verheerlijking, zeer verre alle oot aan het creatuur toebedeelde glorie te boven gaande. Een machtsverheerlijking en een eereverheerlijking, die slechts één grens kende t.w. de grens van de Majesteit van den Drieëenige zelf.

Aan de apostelen ontwaart men het dan ook, hoe ze, zodra na Jezus hemelvaart de Uitstorting van den Heiligen Geest door den Christus is ingetreden, in geheel andere verhouding staan tot dusver tegenover hun Heiland staan. In de drie korte jaren van de omwandeling met Jezus door Galilea en het omliggende land, is er nog gedurig aarzeling, nog blijkbaar worsteling in het gemoedsleven der apostelen, hoe ze Jezus eigenlijk te verstaan hebben, en hoe ze zijn Middelaarschap hebben op te vatten. Men voelt en merkt 't aan alles, dat ze op verre na nog niet in het volle geloof aan zijn Majesteit zijn ingegaan. Gedurig moet Jezus hen zelf nog tot krachtiger geloofsuiting prikkelen, en al komen er ook voor Jezus sterven, verrijzen en opvaren ten hemel, gelukkige momenten voor, waarin de belijdenis ten volle hun over de lippen komt, en aan hun aansluiting aan den Messias alle bedenking ontnemen, toch is zelfs bij de gevangenneming, nabij den hof van Gethsemané, in het vluchten van de jongeren, nog altoos een innerlijke slapheid van overtuiging merkbaar, die zelfs nu nog min aangenaam aandooft. Wij voelen bij het lezen daarvan zoo telkens, dat ons dit alles niet zoo overkomen zijn, en dat Jezus deze verdrietelikheden zouden gespaard hebben. Zoo komt 't telkens bij het lezen van de Evangelien weer uit, hoe de discipelen voor Jezus hemelvaart nog niet dat vaste aangrijpen van zijn Koninklijke scepter kenden, dat thans de Christenheid beïldt. Na Jezus hemelvaart is de verhouding waarin wij tot Jezus staan, een zoo geheel andere geworden, dan de wankelende verhouding die hij de jongeren zoo telkens de heilige harmonie brak. Een zoo geheel anders tegenover Jezus staan, dat zeer zeker ten deele voortkomt uit ons geloof aan Jezus' macht en majesteit, gelijk die hem thans geschenken is, maar toch ook, en veel meer nog, dat Jezus zelf uit den hemel nu op 't hart van de zijnen inwerkt, en door zijn Heiligen Geest die geheel andere stemming van ziel in ons te weeg brengt. Eenzijdig hangt 't ook nu nog altoos aan ons geloof, maar toch veel meer nog anderszins aan de inwerking op ons hart, die nu van Jezus uitgaat op een wijze, zoals die voor zijn hemelvaart niet van hem uitgaan kon. De vraag blijft nu maar, of ook onze geloofs-oefening hieraan beantwoordt. Immers ook tusschen den verhoogden Christus en ons hart gaat 't niet mechanisch toe. Er is wederkerigheid van noode. Er moet zijn, een werking van Jezus uit den Hooge op ons zielsleven, en daaraan beantwoordend een uitademing van ons zielsleven, die naar den Troon der majesteit opstijgt. En dit nu hangt aan tweeërlei invloeden, enerzijds aan 't persoonlijke, en anderzijds aan den geest der tijden. Ons eigen leven kan zoo zijn afgeleid en in 't stoffelijk verzonken zijn, dat we tot de hooge harmonie met onzen Heiland niet kunnen opklimmen. Maar het kan ook zijn, dat we verkeerden in een kring, die zoo ganschelijk van den Christus is afgedoeld, dat er geen lofzang meer voor de eere van Christus uit oprijst, en dat veelteer zelfs een drukkende macht op ons inwerkt, die de genieting van de gemeenschap met onzen Heiland telkens weer voor ons stoort, ja, ten slotte zelfs voor ons afsnijdt.

Voor al den dag van Jezus hemelvaart gaat daarom de roepstem tot ons uit, om toch die Koninklijke eere en majesteit

van onzen Middelaar weer in vollen glans voor ons zielsleeg te doen opleven. Jezus is niet maar onze Barmhertigheids-Verzoener geworden, die, na zijn taak volbracht te hebben, nu in de ruste daarboven is ingegaan. Vergelijkenderwijs kan zelfs gezegd, dat het groote werk, dat de Zoon des menschen volbrengen zou, eerst na zijn hemelvaart is begonnen. Niet de grondlegging ervan. Die was in zijn Vleeschwording en Kruisdood voldeind. Maar nu voort en verder. Nu het fundament gereed was gekomen, stond op dit fundament het gebouw der eere, het Huis van Gods glorie, nog eerst te verrijzen. Daarvan is de groote bouw eerst toen begonnen. Om dien bouw door te zetten en te voleinden, is de Christus ten hemel gegaan, en van die ure af nam toen het machtige werk een aanvang, dat eerst in de Voleinding van zijn Koninkrijk zijn voltooiing zal kunnen vinden.

Niet genoeg kan het daarom betreurd, dat zoo tal van trouwe discipelen en discipulinnen van den Heer, in de voltooiing van dit groote Verlossingswerk nog zoo weinig meeleven. Goddelijk hoog staat de Middelaar in hun schatting; teederlijk kan hun liefde naar hem uitgaan voor de ontfermingen waarmee hij tot ons is gekomen om ons te redden; in aanbidding verzuikt veler ziel bij het staren op wat Immanuel aan het Kruis voor ons leed, en in dit lijden voor ons volbracht en deed. Die Goddelijke genade grijpt hen dan door het geloof wel waarlijk aan. Ze jubelen in hun uitverkiezing. En nadert de ure van hun sterven, dan kennen ze geen zoeter hope hunner verwachting dan om in het bloed des Kruises den eeuwigen vrede daarboven te vinden. Maar voor het overige heeft het Koningschap van Jezus, dat met zijn Hemelvaart inging, voor velen derzulkten nauwelijks betekenis gehad. Zij waren nu eenmaal uitverkoren, hun zonden zijn verzoend en vergeven, van hun eigen erfenisse zijn ze zeker en gewis. Doch dit alles is het groote werk van den Christus in Bethlehem en op Golgotha geweest. De volle rijpe vrucht daarvan zal eerst in het eeuwige leven hun in den schoot worden geworpen. Dan zullen ze hun Heiland wederzien, en zal er eeuwige genieting zijn in zijn zalige gemeenschap. Alleen maar, voor het machtige werk, dat van Christus als Koning van het Godsrijk, nu reeds negentien eeuwen lang van uit den hemel, volbracht wordt, hebben ze oog noch hart. Dit gaat al buiten hen om. De zaligheid der ziel is voor hen 't ideaal. Van de komende glorie die den Christus wacht en eens uit zijn Koningschap zal oprijzen, hebben ze nauwelijks een gewaarwording. En daarom juist is het zoo gewenscht, ja, zoo noodzakelijk, dat de Hemelvaart van den Christus en zijn zitten aan Gods rechterhand meer in het midden der Gemeente leven ga. Het moet een aanbidding onder alle verlost van de glorie van hun Koning zijn. Een hemel leven, een hemel dienen, een voor hem strijden, en een meeleven met heel onze ziel en heel ons hart in die worsteling aller eeuwen, waarin de Christus de zake Gods over de zake van Satan in heerlijk jubel triomfeeren doet.

Wrange vrucht van dit verkleuren van de harmonie in het geloof der Christenheid is dan ook geweest, dat ten slotte bij miljoenen en nogmaals miljoenen ongedoopten ook het geloof aan het „Vrede door het bloed des Kruises“ almeer te loor is gegaan. Het volle geloof eischt tweeërlei gemeenschap van ons zielsleven met den Heiland. Eerst, de zoen, die ons van zondaren Gods kinderen doet worden, en dan het één zijn met Jezus en 't hem dienen in de voleinding van zijn Koningschap. Door nu schier uitsluitend op eigen redding en verzoening nadruk te leggen, en voor den glans van Jezus Koningschap half het oog te sluiten, is wat één zijn moest, uit zijn verband gerukt. En toen men nu, vooral in Methodistischen kring, zoo schier uitsluitend op onze bekeering en toebrenging tot de zaligheid nadruk is gaan leggen, en de glans van Jezus' Koningschap niet meer in zijn eigen leven liet instralen, heeft het ongelooft ook het Kruis van Golgotha aangetaast, en zijn scharen zonder getal van gedoopten nu reeds zoover van den Christus afgedoeld, dat ze voor Jezus hemelvaart niets meer gevoelen, van zijn zitten aan Gods rechterhand niets meer weten willen, maar dan ook er voor uitkomen, dat ze ook het verwerven van den Vrede door het bloed des Kruises niet meer van noode hebben. Ja, dat al wat zij van Jezus voor zich zelf behielden, niet anders kan zijn en niet anders behoeft te wezen, dan dat ze in hem een Leeraar der zuiverste gedachte, een Voorganger in den meest idealen zin, of wilt ge,

een hen inspireerenden Geest konden groot maken, wiens kernachtig woord en heerlijk voorgaan, ook hen nog zoo vaak van het lage afleidt en weer tot nobeler gedachte was komen bezielen. Doch dit is dan ook het één en al, waarop ten slotte heel de belijdenis derzulken van den Christus neerkomt. Als Koning kennen ze den Christus niet. Aan zijn alles overschaduwend macht gelooven ze niet. Wat de Rechterhand Gods zijn zou, betuigen ze niet te verstaan. Een overgebleven woord van Jezus, het voorbeeld van Jezus, en de inspiratie van zijn nagelatenheid, dat is 't waarin ze hun kracht zoeken, en maar al te spoedig merkt men dan, hoe licht die kracht bezwijkt. Hun ouders kwamen dan nog uit een oudere periode, en lazen althans de Schrift nog, maar de kinderen voelen zich ook daarboven verheven. Voorzeker, waarom zouden ze ook Jezus niet als tolk van hooge gevoelens eeren. Naast Buddha en Plato, naest Mohamed en Kant, willen ze volgaarne ook den naam van Jezus in hun gedachten prenten. Maar voor het overige is alles onbeziend, koud en ledig onder hen geworden. En tot zelfs op den kansel in de huizen des gebeds kunt ge op Hemelvaartsdag misleide mannen van wetenschap hooren getuigen, die, na en de Koninklijke majesteit en het Hoogepriesterlijk zich offeren van den Christus te hebben afgebroken, nog eeniglijk van zijn Profetenmantel de slippies grijpen.

Van dit nu ten slotte geheel wegecijferen van het Middelaarschap heeft de Kerk in de eeuwen die achter ons liggen, de hoofdschuld te dragen. In prediking, bij zielsverzorging, onder het onderricht op School en Catechisatie' toch heeft de Kerk van Christus bij monde van haar dienaren, wel niet in de eerste eeuw, maar toch al spoedig nadat ze onder Constantijn haar vrede met de wereld had gesloten, alle stralen van Christus eere schier eeniglijk uit het Kruis laten uitgaan, en het van persoon tot persoon saamleven met den verhoogden Heiland, helaas, al te zeer verzaakt. Niet in naam en niet voor den vorm. Geen leerboek toch zag het licht, of het drievoudig ambt van den Middelaar werd er op hoogen toon in beleden. Jezus niet alleen Leeraar, en volstrekt niet enkel onze Voorganger en Hoogepriester, maar zeer stelliglijk ook onze eenige Koning, door wien de Vader ons regeert. Maar toch ging almeer dit Koningschap over in een gedenteekende van het verleden, dat het latere geslacht niet meer toesprak. Dat Koningschap van den Christus werd eerst ingekrompen en beperkt, zoodat 't alspoedig niet anders dan een ethisch, zedelijk Koningschap was, aldus te verstaan en te eeren, dat van het Christendom een heilige invloed op het samenleven in gansch de maatschappij uitging. De Christus nu nog nasprekende en napedikende in een machtig woord, als uit de Bergrede, en vooral, boven dit alles een zielsverkeer innerlijk en mystiek met den Middelaar, waarvan men vanzelf voelde, dat er een ernstige invloed van uitging op ons hart. Maar voor het overige overkwam ons in in al wat gebeurde, geen actie, geen daad van den Christus meer, maar hadden we voor geheel ons levenslot en levensbestaan alleen met onzen Vader in de hemelen te maken, en kon er alzoo van een alomvattend Koningschap, dat van den Christus op onze persoon, ons gezin, ons volk en vaderland doelde, geen sprake zijn. Bij het noemen van Jezus' naam moesten we ons altoos tot het geestelijke bepalen, op het geestelijke al onze opmerkzaamheid saamtrekken, en wel verstaan, dat het nooit anders dan die geestelijke invloed was, dien onze Heiland ons ten goede deed toekomen. Ja, vaak ging men hierin zoover, dat men dan nog bijna altoos bedoelde een invloed dien Jezus op ons uitoefende door het Evangelie, dat hij ons had achtergelaten, door de heugenis van zijn machtig doen op aarde, en door de verwachting van wat ons eenmaal beschoren zal zijn, als we na ons sterven in persoonlijk contact met hem mogen treden. En al mocht daarbij worden nog zekere Christelijke mystiek worden toegelaten, van een belijdenis dat we in alle dingen aan de heerschappij en de macht van den Christus onderworpen zijn, bleef in der meesten overtuiging ten slotte het zwakste spoor nauwelijks merkbaar. Zoo nu is men aan het afglijden gekomen, en, al verder voortglijdende, zijn toen ten slotte de mannen die men nu modern noemt, aan het woord gekomen, die, als ze 't zeggen zooals ze 't meenen, oprechtelijk betuigen zullen, dat al wat de Schrift van het Koningschap van den ten hemel gegaanen Heiland betuigt, uit verzinning opkwam, en op louter dwaling berust.

Juist hierom nu is de viering van den Hemelvaartsdag en het inleven in wat

van Jezus hemelvaart het zichtbare gevolg was, in onze dagen van zoo overwegend belang. Er moet een eind komen aan de geheel dwalende voorstelling, alsof Jezus ons alles was aan zijn Kruis, en hierna maals in het Vaderhuis nogmaals de lust en de vertroosting onzer ziele zal wezen, maar alsof hij in al den tijd die daarstusschen ligt, in den hemel daarboven voor ons zoo zijn schuilgegaan, juist op de wijze waarop we onze lieve dooden van ons zien scheiden, om eerst in zaliger gewesten een weer aanknoopen van de losgescheurde banden ons als mogelijk in te denken. Dit toch is niet anders dan van Jezus denken, wat we van onze lieve dooden te belijden hebben, en hem als onzen Koning onttrenten. Neen, de Middelaar is niet schuilgegaan. Juist eerst door in te gaan in den hemel en plaats te nemen aan de rechterhand Gods, is hem een macht ter beschikking gekomen, die hem het voortzetten en volbrengen van zijn Middelaarswerk nu ook als Koning mogelijk maakt. Voor wat onze lieve dooden aangaat, worden de banden die ons op aarde aan hen verbonden, losgemaakt. Er zal, zegt Jezus, in de eeuwigheid niet meer zijn man en vrouw, maar ze zullen zijn als engelen in den hemel. Moeder en kind, broeder en zuster, vriend en maat, 't zijn al verhoudingen die in de eeuwigheid voor geheel andere verhoudingen zullen plaats maken, en terwijl wij nog op aarde zijn, en zij reeds ingingen in zaliger gewesten, hield alle op ons inwerkende verhouding op. Bij Jezus daarentegen blijft het Lichaam, waarvan hij 't Hoofd is en wij de leden zijn, zijn volle organische werking uitoefenen. Gelijk er bij gezonden staat geen uur en geen dag denkbaar is, dat het leven van uw bloed en de adem in uw longen niet op alle deelen en leden van uw lichaam zou inwerken, zoo ook is er geen dag denkbaar, dat in dat heilige Lichaam des nieuwen levens het Hoofd niet op de leden zou reageren, en de leden niet of het Hoofd tegenwerken, of met het Hoofd medewerken, en hem dienen. Er is geen afbreking, er is geen interruptie van rapport. Ge valt niet straks na uwe bekeering weer uit het Lichaam uit, om eerst bij uw sterven weer als lid in het Lichaam te worden ingezet. En dit nu, dat de Christus ook uw Hoofd is en blijft, van het eerste oogenblik van uw toebrenging af tot dat ge eens in het heilige Vaderhuis ingaat, wat is dit anders dan Zijn Koningschap? Een Koningschap, dat volstrekt niet enkel over de geloovigen wordt uitgeoefend, maar, juist ten behoeve van de geloovigen, zich uitspant ook over de ongelooovigen, en zelfs over de stoffelijke schepping. Zoo was 't tijdens de Christus op aarde vertoefde, toen hij niet alleen de kinderen Gods beheerschte, maar ook de demonen onder zijn heerschappij bracht, de krankheden die uit de zonde zijn, genas, en zelfs in de broodvermenigvuldiging tot in het stoffelijke zijn macht deed uitschitteren. Diezelfde Christus nu, die altoos eens optrad, en zijn heerschappij betoonde over geloovigen, over demonen, over onverschilligen en zelfs over de stoffelijke krachten der aarde, die Middelaar is thans aan Gods rechterhand gezeten, niet om in stille ruste af te wachten wat komen zal, maar om, bij dagen en bij nachten, met rusteloos heilige veerkracht in alles in te grijpen, op alles in te werken, en aan 't al leiding te geven. Alle macht in hemel en op aarde is in zijn hand gegeven. Macht over zijn Kerk, macht over uw persoonlijke existentie, macht over uw gezin en over uw volksleven. Opzettelijk zelfs voegt de apostel, om u toch elken uitweg af te snijden, er bij, dat niets, volstrekt niets, dan alleen God Drieëenig hiervan is uitgezonderd.

Natuurlijk blijft het God Drieëenig, van wien rusteloos alle kracht, elke actie, elk krachtmiddel, alle besturende daad uitgaat. Het groote Godsplan, niet een afzonderlijk plan van Jezus, wordt uitgevoerd, maar Gods plan is zijn plan. Hij toch was „voor alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen door hem“. Maar bij dit alles is de Middelaar, als we 't zoo mogen uitdrukken, het instrument, waardoor alle Goddelijke actie in en naar 't creatuur uitgaat. Zelf zijt ge, als mensch, een schepsel Gods, maar uw vader en moeder, waren daarbij het instrument. Van God straalt alle licht in uw denken, in uw verbeelding, in uw peilzen en innerlijk gewaarworden, maar uw leeraren zijn de instrumenten Gods geweest, om u in die lichtwereld in te leiden.

Steeds nu is 't zoo, in heel ons leven. Van God, uit God, ook in God en tot God is 't alles, maar noch rechtstreeks op zichzelf, noch buiten onderlingen samenhang. Het verleden van uw volk werkt op uw volk van nu, en het volk van nu op uw volk en uw persoon in,

